

УДК 336.78

П. В. Пірнікоза,
аспірант кафедри податків та фіскальної політики Тернопільського національного економічного університету

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: ФІСКАЛЬНИЙ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТИ

P. Pirnykoza,
postgraduate student of Taxes and Fiscal Policy Department of Ternopil National Economic University

LEGALIZATION OF GAMBLING BUSINESS IN UKRAINE: FISCAL AND ECONOMIC ASPECTS

У статті проаналізовано сучасний ринок азартних ігор в Україні, його стан до заборони в 2009 р. та обсяги надходжень до Державного бюджету України від проведення державних грошових лотерей. Також досліджено європейський ринок грального бізнесу та висвітлено досвід його оподаткування. За результатами дослідження підготовлено висновки щодо можливого впливу легалізації азартних ігор на економіку України та надходження до Державного бюджету.

In this article was analyzed the current gambling market in Ukraine, its condition before the prohibition in 2009 and defined the volumes of revenues of State budget of Ukraine from public lotteries activities. In addition, it was researched European gambling market and the experience of its taxation. As the result of the research, it was prepared the conclusions on the possible impact of gambling business legalization on Ukrainian economy and on the revenues of State budget.

Ключові слова: азартні ігри, гральний бізнес, тіньова економіка, лотерея, оподаткування, доходи бюджету.

Key words: gambling, gambling business, shadow economy, lottery, taxation, budget incomes.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах економічної кризи та бюджетного дефіциту в Україні, питання легалізації азартних ігор (грального бізнесу) викликає похвалений інтерес серед прихильників та противників цієї ідеї. У 2009 р. Верховна Рада України заборонила функціонування ринку азартних ігор (за виключенням державних лотерей). Практика свідчить про неефективність такого рішення: державний бюджет втратив джерело своїх надходжень, а сама галузь не зникла, а перейшла в "тінь".

На відміну від України, майже в усіх країнах Європи гральний бізнес є легальною галуззю економіки, яка постійно розвивається та забезпечує додаткові надходження до бюджетів цих держав. Беручи вищенаведене до уваги, ця тематика, на сьогодні, є надзвичайно актуальною.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сфера грального бізнесу досить рідко досліджується вітчизняними вченими-економістами через обмеженість статистичних даних по даній галузі. Прямо чи опосередковано цю тематику у своїх дослідженнях роз-

глядали: Стаценко А.В., Поптавич Ю.М., Скрипник А.В., Леськов М.О., Капітаненко Н.П. та ін. Більшість досліджень було присвячено правовим аспектам галузі грального бізнесу, натомість її фіскальний чи економічний потенціал майже не висвітлено.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою цієї статті є оцінка впливу легалізації грального бізнесу на економіку України та надходження до бюджетів усіх рівнів. Згідно з поставленою метою, у статті слід виконати ряд завдань:

- дослідити сучасний ринок азартних ігор в Україні та його стан до заборони;
- проаналізувати європейський досвід у сфері грального бізнесу;
- зробити висновки щодо можливого впливу легалізації азартних ігор на економіку України та надходження до державного бюджету.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

До 2009 р. в Україні не існувало спеціалізованого законодавства, яке б регулювало гральний бізнес. Ця галузь регулювалася різними нормативно-правовими

Таблиця 1. Ліцензовані оператори державних лотерей в Україні

 державні лотереї	<ul style="list-style-type: none"> • проводить 107 державних лотерей; • представництво у всіх регіонах України, більше ніж 6500 пунктів розповсюдження продажів лотерей; • входить до складу Європейської асоціації державних і ТОТО лотерей, а також у 2013 р. отримала від даної асоціації «Сертифікат відповідності стандартам відповідальної гри»
 ПАТРІОТ	<ul style="list-style-type: none"> • проводить 32 державні лотереї; • має розгалужену мережу реалізаторів по всіх регіонах України, зокрема понад 5000 банківських відділень Ощадбанку, близько 16000 регіональних відділень Укрпошти та велику кількість приватних підприємців та юридичних осіб
 НАЦІОНАЛЬНА ЛОТЕРЕЯ	<ul style="list-style-type: none"> • проводить 11 державних лотерей; • у більшості великих міст України встановлено понад 5200 терміналів; • зафіксовано найбільший виграш в історії українських лотерей в сумі 15,2 млн грн.; • входить до складу Всесвітньої лотерейної організації та до Європейської асоціації державних і ТОТО лотерей
 ОЩАДБАНК	<ul style="list-style-type: none"> • не проводить державних лотерей

Джерело: побудовано автором на основі даних [4; 5; 6; 7].

актами: оподаткування — Закон України "Про систему оподаткування", Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств" та ін.; ліцензування та патентування — Законом України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" та Законом України "Про патентування деяких видів підприємницької діяльності" відповідно.

З метою врегулювання цього ринку 15 травня 2009 р. був прийнятий Закон України "Про заборону грального бізнесу в Україні", згідно з яким на території нашої держави забороняється гральний бізнес та участь в азартних іграх. Винятком є лотереї, організація та проведення яких регулюються окремим законом. Варто відзначити, що це не перша спроба обмежити діяльність суб'єктів господарювання в ігровій сфері. Так, 2 червня 2005 р. був прийнятий Закон України "Про запровадження мораторію на видачу ліцензій на провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей". Із прийняттям Закону України "Про державні лотереї в Україні", 6 вересня 2012 р., держава монополізувала лотерейний ринок, виключивши можливість приватного сектору організувати та проводити лотереї. Відповідно до нього забороняється організація та проведення лотерей, які не мають статусу державних.

Ліцензування лотерейного бізнесу проводиться Міністерством фінансів України. Згідно з нормами закону розмір плати за видачу ліцензії встановлює Кабінет Міністрів України (до березня 2015 р. видача ліцензії здійснювалася безоплатно) [1].

Операторами державних лотерей в Україні можуть бути юридичні особи, які зареєстровані на території України та мають постійні відокремлені підрозділи у кож-

ному населеному пункті з населенням понад 500 тисяч осіб, а також пункти розповсюдження державних лотерей у кожному населеному пункті з населенням понад 5 тисяч осіб (але не менше 5 тисяч пунктів розповсюдження) [1].

Сьогодні в Україні функціонують 4 ліцензованих оператори державних лотерей, дані про яких відображені у таблиці 1.

Ліцензії усіх операторів на здійснення діяльності з випуску і проведення державних лотерей закінчилися ще в першому кварталі 2014 р., проте вони продовжують працювати, користуючись неузгодженістю вітчизняного законодавства про державні лотереї, яке одночасно дозволяє та забороняє працювати після закінчення терміну ліцензії до отримання нової [1].

До двох операторів ринку, ТОВ "М.С.Л." та ПрАТ "Патріот", застосовуються санкції згідно з рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 р. "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)"¹ як наслідок збройної агресії, що триває з боку Російської Федерації проти України, сприяння і фінансування нею терористичної діяльності в Україні, що призвело до порушення територіальної цілісності України, прав і свобод її громадян [8]. Санкціями передбачається:

- 1) блокування активів — тимчасове обмеження права особи користуватися та розпоряджатися майном, що їй належить;
- 2) запобігання виведенню капіталів за межі України;
- 3) зупинення виконання економічних та фінансових зобов'язань;

¹ Введено в дію Наказом Президента України від 16 вересня 2015 року № 549 / 2015.

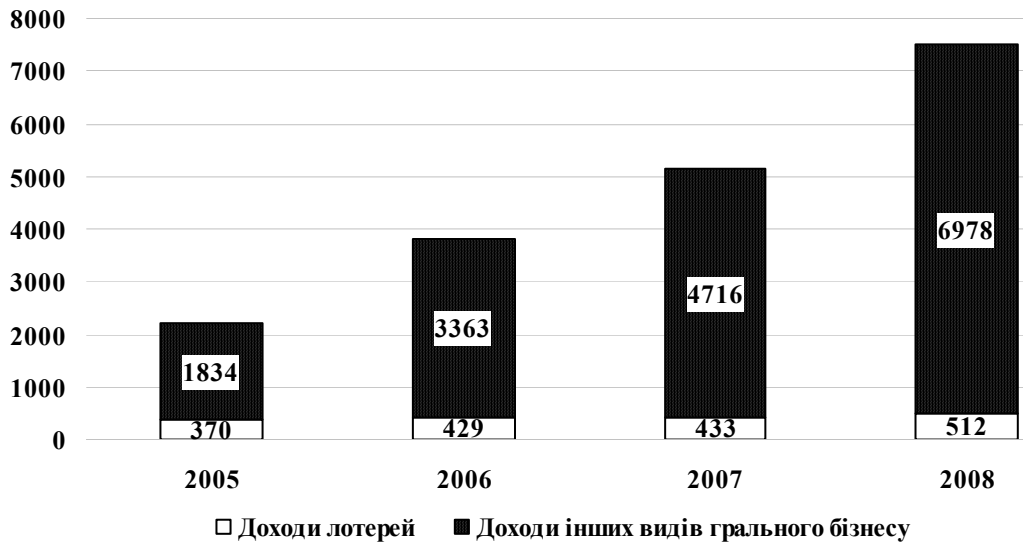

Рис. 1. Номінальні обсяги ігрового ринку в Україні до 2009 р., млн грн.

Джерело: побудовано за даними Міністерства фінансів України.

4) припинення видачі дозволів, ліцензій на ввезення в Україну з іноземної держави чи вивезення з України валютних цінностей та обмеження видачі готівки за платіжними картками, емітованими резидентами іноземної держави;

5) заборона здійснення Національним банком України реєстрації учасника міжнародної платіжної системи, платіжною організацією якої є резидент іноземної держави.

До набуття чинності Законом України "Про заборону грального бізнесу в Україні" обсяг вітчизняного ігрового ринку мав зростаючу динаміку, що відображено на рисунку 1. У період 2005—2008 рр. номінальний обсяг ігрового ринку зріс із 2204 млн грн до 7490 млн грн (майже у 3,4 рази). Варто зазначити, що частка лотерей в загальному ринку азартних ігор протягом цього періоду значно знизилась з 17% у 2005 р. до 7% у 2008 р.

Розглядаючи структуру ринку грального бізнесу у 2008 р., слід зазначити, що найбільшу частку займали гральні автомати — 704,8 млн євро (73% від загальних доходів грального бізнесу), другим за обсягами видом грального бізнесу була букмекерська діяльність 158,4 млн євро (16%), обсяги лотерейного ринку та ринку казино становили 66,6 млн євро (7%) та 37,1 млн євро (4%) відповідно.

Унаслідок заборони грального бізнесу з травня 2009 р., частина його капіталу мігрувала до ринку лотерей. Згідно з аналітичними матеріалами підготовленими Міністерством фінансів України, у 2013 р. 80,7% від усіх ставок у державних лотереях припадає на лотереї подібні іграм, що заборонені Законом (рис. 2).

² надходження не включають суми ПДФО на виграші.

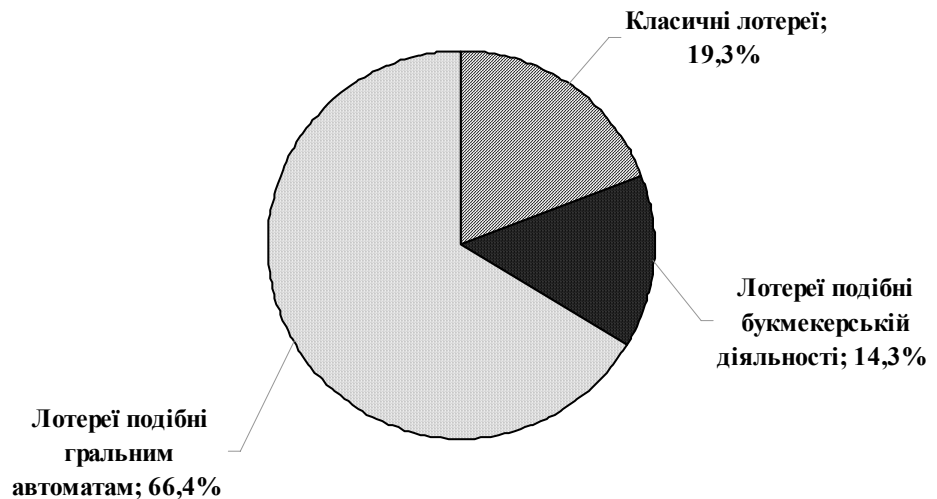

Рис. 2. Структура ринку державних лотерей у 2013 р.

Джерело: побудовано за даними [9].

Завдяки вдалому маскуванню грального бізнесу під лотереї доходи операторів, які організують та проводять державні лотереї, значно зросли. Якщо доходи лотерей у 2008 р. становили лише 512 млн грн., то у 2014 р. вони зросли до 12 430 млн грн. (у 24,3 рази). На відміну від доходів, показники зростання прибутків операторів державних лотерей були значно меншими. Протягом цього часу вони зросли з 239 млн грн. до 1793 млн грн. (у 7,5 разів). Це свідчить про зростання частки коштів, повернутих у вигляді вигащів гравцям (з 54% у 2008 р. до 86% у 2014 р.). Застосування санкцій до двох із трьох фактично діючих операторів державних лотерей призвело до падіння обсягів ринку у 2015 р. — 1408 млн грн., у 2016 р. — 803 млн грн.

Фактичні надходження до Державного бюджету від проведення державних грошових лотерей в період 2006—2008 рр. мали зростаючу динаміку та у 2008 р. склали 739 млн грн. Проте разом із заборонаю грального бізнесу у 2009 р. також була скасована плата за ліцензію на провадження діяльності з організації та проведення азартних ігор, частка якої у загальних² надходженнях від проведення державних грошових лотерей до держав-

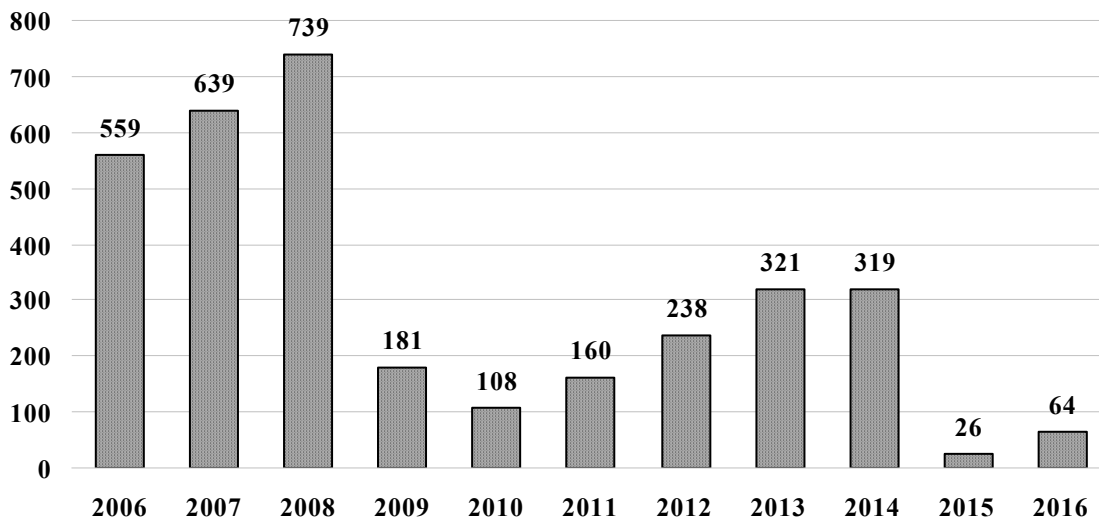

Рис. 3. Фактичні надходження до Державного бюджету України від проведення державних грошових лотерей, млн грн.

Примітка: надходження не включають суми ПДФО на виграші.
Джерело: побудовано за даними ДФС України.

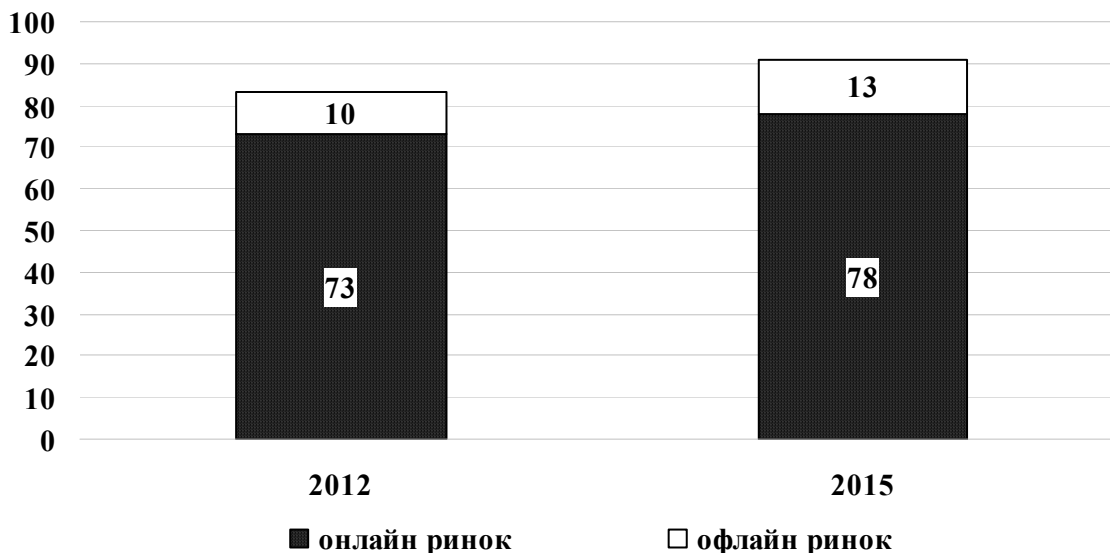

Рис. 4. Прибутки грального бізнесу в ЄС, млрд євро

Джерело: за даними [10].

ного бюджету у 2008 р. становила 92%. Це різко знизило надходження до бюджету у 2009 р. до 181 млн грн. (у 4 рази) та у 2010 р. до 108 млн грн. (майже у 7 разів порівняно з 2008 р.).

У період 2010—2014 рр. зростаюча динаміка надходжень знову відновилася, проте їх відношення до прибутків операторів державних лотерей постійно падало. Так, якщо в 2009 р. даний показник складав 24,4%, то в 2014 — 17,8%, це свідчить про зниження податкового навантаження на дію галузь впродовж останніх років (до 2014 р.).

Підсумовуючи вище викладене, слід виділити різке падіння доходів бюджету до 26 млн грн. у 2015 р. (на 92% порівняно з 2014 р.), що пов'язано з застосуванням санкцій до двох із трьох фактично діючих операторів державних лотерей. Хоча ті оператори, на яких накладені

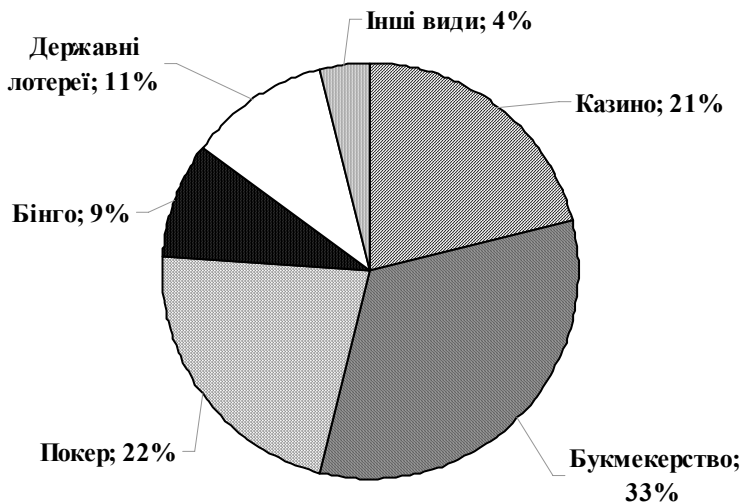

Рис. 5. Структура ринку азартних ігор ЄС у 2012 р.

Джерело: побудовано за даними [11].

Таблиця 2. База оподаткування та ставки податків на букмекерство спортивних подій

Країна	Податкова база	Ставка податку	Країна	Податкова база	Ставка податку
Бельгія	Валовий прибуток	11%	Франція	Валовий оборот	8,5%
Болгарія		20%	Хорватія		5%
Велика Британія		15%	Ірландія		1%
Греція		30%	Італія		2-5%
Данія		20%	Мальта		1%
Естонія		5%	Німеччина		5%
Іспанія		25%	Польща		12%
Кіпр		13%	Португалія		8-16%
Латвія		5%	Австрія		2%
Литва		15%	Румунія		5%
Люксембург		15%	Словаччина		6%
Нідерланди		29%			
Словенія		5%			
Угорщина		15%			
Фінляндія		12%			
Чехія		20%			
Швеція		36%			

Джерело: за даними [12].

обмеження, на практиці продовжують функціонувати, проте вони не сплачують податків до Державного бюджету. Саме це зумовлює потребу у швидкому та якісному реформуванні галузі азартних ігор.

Питання грального бізнесу не є гармонізованим на рівні ЄС та належить до компетенції держав-членів, які самостійно визначають правила та принципи функціонування цієї галузі на своїй території. Проте слід зазначити, що з метою покращення європейської кооперації у цій сфері 27 листопада 2015 р. було укладено Договір про співпрацю між регуляторними органами держав — членів Європейського економічного простору у сфері грального бізнесу щодо ігрових онлайн-послуг. Варто зазначити, що в усіх країнах ЄС гральний бізнес є легальним, хоча в деяких із них він суттєво обмежується з метою адекватного захисту й урівноваження інтересів різних груп суспільства.

Згідно з даними, розміщеними на сайті Європейської комісії, валовий прибуток світового ігрового ринку у 2010 р. становив 275 млрд євро, з яких прибуток ігрового ринку ЄС — 80 млрд євро (29%). Прибуток світового онлайн-ринку оцінювався у 23,3 млрд євро, 45% з яких належали ЄС, що є найбільшим ринком азартних онлайн-ігор у світі.

У 2012 р. ігровий ринок ЄС оцінювався у близько 83,3 млрд євро, з яких 12% (близько 10 млрд євро) належали онлайн-ринку, відповідно, 88% (близько 73,3 млрд євро) — офлайн-ринку. У 2015 р. очікувалося збільшення обсягу ігрового ринку до 91,6 млрд євро, з яких 13 млрд євро (14,2%) — онлайн-ринок, 78,6 млрд євро (85,8%) — офлайн-ринок [10].

У структурі ринку азартних ігор ЄС найбільшу частку складає букмекерство — 33%, покер та казино становлять 22% та 21% відповідно, державні лотереї мають лише 11% ринку.

Згідно з дослідженнями H2 Gaming Capital у 2012 р. найбільшими за обсягами ринками азартних ігор ЄС були: ринок Італії — 17,5 млрд євро, Великобританії — 14,4 млрд євро, Німеччини — 10,7 млрд євро, Франції — 9,8 млрд євро, Іспанії — 9,5 млрд євро,

Швеції — 2,5 млрд євро, Нідерландів — 2,3 млрд євро. Їх частка в сукупному ринку азартних ігор ЄС становила 81%.

Підсумовуючи вищевикладене щодо обсягів ринку грального бізнесу ЄС, можна зробити висновок, що існує тренд щорічного зростання обсягів ринку азартних ігор ЄС. Частка онлайн ринку в загальних обсягах ринку також щорічно зростає, при цьому не заважаючи розвитку грального ринку офлайн, що підтверджується щорічним збільшенням його прибутків. Також варто відзначити, що частка державних лотерей в загальному ринку азартних ігор ЄС значно менша ніж частки букмекерства, казино та покеру.

У зв'язку з особливостями грального бізнесу (надприбутковість; гральний бізнес не є виробництвом продукту, його також важко назвати наданням послуги, він пов'язаний виключно з отриманням доходу у вигляді виграшу або плати за проведення азартних ігор або парі) у порівнянні з іншими видами підприємницької діяльності, в країнах Європейського Союзу найчастіше користуються спеціальним видом податкового регулювання цієї галузі, застосовуючи для цього так званий ігровий податок — один з двох його видів:

1. Податок з обороту ставок (turnover tax) — утримується з усієї суми коштів від зроблених ставок, незважаючи на суму виграшів. Найпоширеніший діапазон ставок в країнах ЄС 4—10%³.

2. Податок з валового прибутку (Gross Gambling Revenue — GGR) — базою оподаткування є різниця між коштами виручених від зроблених ставок та сумою виграшів, які повертаються гравцям. Найпоширеніший діапазон ставок в країнах ЄС — 15—30%⁴.

У 2012 р. букмекерство займало найбільшу частку ринку азартних ігор ЄС — 33%. Для визначення рівня середніх ставок в таблиці 2 наводимо ставки оподаткування букмекерства спортивних подій в країнах ЄС.

Аналіз законодавства окремих країн дозволяє стверджувати, що в державах ЄС окрім ігрового податку (податок з обороту ставок або податок з валового прибутку) гральний бізнес найчастіше оподатковується за допомогою таких податків:

- ПДВ — середні ставки 20—23%;
- податок на прибуток — середні ставки 19—33%;
- податок на виграші — сплачується не в усіх краї-

³ діапазони ставок були виокремленні на основі узагальнень.

⁴ діапазони ставок були виокремленні на основі узагальнень.

Таблиця 3. Вигоди деяких країн ЄС від легального грального бізнесу

Країни	Річні надходження до бюджетів від грального бізнесу, млрд євро	Додаткові прями та непрями робочі місця
Італія	9,2	80000+
Франція	5,5	90000+
Іспанія	3,7	120000+
Велика Британія	5,8	100000+
Німеччина ¹	2,8	—
Словаччина	0,6	52000+
Польща	0,6	10000+

¹ Надходження до бюджетів лише від гральних автоматів, букмекерства (скачки та спортивні ставки) та лотерей, за даними: <http://www.mmnews.de/index.php/net-news/79331-glucksspiel-bringt-dem-staat-milliarden-einnahmen>

Джерело: за даними [12].

Таблиця 4. Обсяги тіньового ринку азартних ігор онлайн в ЄС, березень 2017 р.

Країна ЄС	Тіньовий ринок		Країна ЄС	Тіньовий ринок	
	Частка ринку, %	Обсяг, млн євро		Частка ринку, %	Обсяг, млн євро
Литва	100	12	Чехія	40	93
Люксембург	100	17	Хорватія	38	45
Ірландія	99	756	Словаччина	32	40
Нідерланди	82	213	Естонія	32	9
Греція	80	226	Фінляндія	30	194
Кіпр	76	27	Іспанія	30	176
Польща	73	62	Угорщина	29	19
Німеччина	71	866	Франція	28	361
Латвія	66	22	Словенія	28	16
Великобританія ¹	65	3367	Італія	20	211
Швеція	56	479	Бельгія	20	47
Румунія	55	43	Болгарія	20	27
Португалія	48	57	Данія	12	58
Австрія	47	121	Мальта	—	—

¹ Інформація за 2015 рік.

Джерело: побудовано автором за даними [13].

нах ЄС та має велику кількість юридичних особливостей залежно від країни.

Враховуючи міжнародний досвід можна стверджувати, що в країнах з слабкими державними інституціями та високим рівнем корупції заборона грального бізнесу не призводить до його ліквідації і даний інструмент є неефективним. У таких країнах гральний ринок функціонує в тіньовому секторі. Натомість держава втрачає потенційні вигоди від його функціонування (бюджетні надходження та створення додаткових легальних робочих місць). У таблиці 3 представлені бюджетні надходження та створені робочі місця ринком грального бізнесу в деякими країнами ЄС.

Слід зазначити, що навіть при вищенаведених розмірах надходжень до бюджетів від грального бізнесу,

законодавче регулювання сфери азартних ігор онлайн не можна вважати достатньо ефективним. Значна частина податків та зборів не сплачується до бюджету. Аналізуючи обсяги тіньового ринку азартних ігор онлайн у країнах ЄС, слід виокремити, що найвища його частка спостерігається в країнах, де азартні ігри онлайн дозволені нещодавно (Литва — з 1 січня 2016 р.) або ж діють деякі обмеження чи складнощі для їх проведення (Німеччина, Нідерланди, Люксембург, Ірландія та ін.).

Економічне "диво", яке було досягнуто Грузією в останнє десятиріччя, зумовлює потребу дослідження вітчизняними експертами процесу реформування грузинської економіки та перейняття досвіду, в тому числі в галузі грального бізнесу. Сьогодні азартні ігри досить

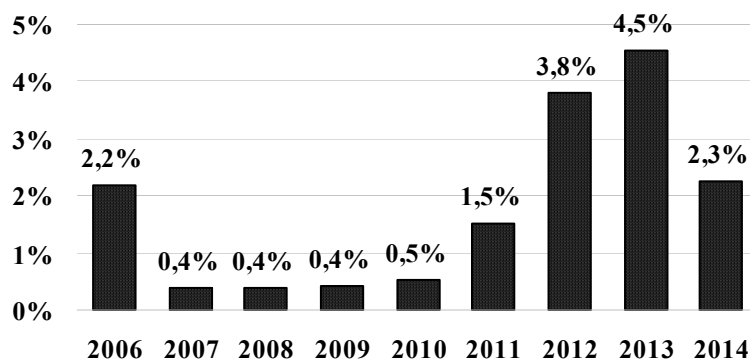

Рис. 6. Частка доходів грального бізнесу у ВВП Грузії, %

Джерело: обраховано автором за даними [14; 15].

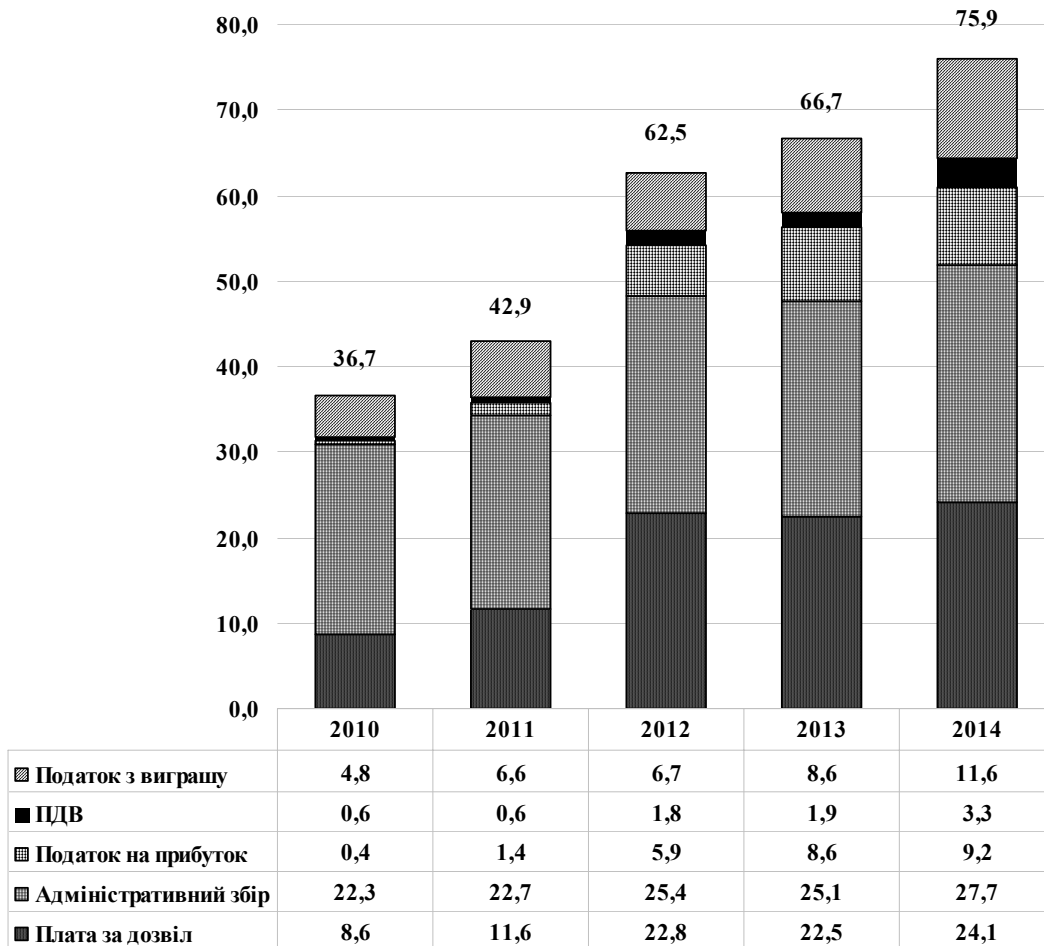

Рис. 7. Податки та збори сплачені гральним бізнесом в Грузії, млн євро

Джерело: за даними [16].

популярні в Грузії, їх легалізація відбулась у 1990 р. Галузь отримала подальший розвиток і значне зростання в 2000-х роках унаслідок прийняття ряду нормативно-правових актів, які регулюють гральний бізнес в цій країні [14]:

- Податковий Кодекс Грузії від 17.09.2010 р.;
- Закон Грузії "Про ліцензії та дозволи" від 24.06.2005 р.;
- Закон Грузії "Про ліцензійні та дозвільні збори" від 12.08.2003 р.;
- Закон Грузії "Про лотереї та азартні ігри" від 25.03.2005 р.;
- Закон Грузії "Про збори з гального бізнесу" від 29.12.2006 р.;
- Спільний Наказ Міністра фінансів і Міністра внутрішніх справ Грузії "Про затвердження правил перевірки виконання власниками дозволів азартних та інших прибуткових ігор" від 14 грудня 2011 р. № 611-1013;
- Наказ начальника Служби фінансового моніторингу Грузії "Про затвердження положення "Про порядок і умови отримання інформації, її систематизації, обробки і передавання Службі фінансового моніторингу Грузії з боку організаторів лотерей, азартних та інших прибуткових ігор" та "Про порядок і умови отримання інформації, її систематизації, обробки і передавання Службі фінансового моніторингу Грузії з боку казино" від 28 липня 2004 р. № 94.

Загальні доходи компаній, які функціонували в сфері гального бізнесу в Грузії відображені на рисунку 6.

У Грузії процедура й вимоги для отримання ліцензії на організацію та проведення азартних ігор є досить ліберальними. Отримати дозвіл можуть компанії, які зареєстровані в Грузії, проте власниками компаній можуть бути як громадяни Грузії, так і іноземці.

Видачу дозволу на здійснення діяльності здійснює Податкова служба Грузії. Перелік документів, які необхідних для її отримання залежить від конкретного виду азартної гри, від цього також залежить і термін дії дозволу. Для організації та проведення азартних ігор у мережі Інтернет (онлайн) організатору гри необхідно мати дозвіл на проведення азартної гри офлайн.

Оплата за видачу дозволу на організацію азартної гри в Грузії здійснюється щорічно. Спочатку здобувач дозволу сплачує за перший рік своєї діяльності, а потім щорічно продовжує строк дії дозволу через внесення наступного платежу. Розмір плати за видачу дозволу залежить від місця проведення виду діяльності у сфері азартних ігор та коливається від 0 до 1,9 млн євро. Найменшу плату за видачу дозволу на ведення ігрової діяльності здійснюють суб'єкти, які організують цей вид бізнесу в курортних регіонах.

Окрім плати за дозвіл, щоквартально суб'єкти гального бізнесу Грузії також платять адміністративний збір, розміри якого становлять (за курсом 1 євро = 2,63 ларі) [14]:

- з кожного грального апарату — 0,6—1,2 тис. євро;
- з кожного столу казино — 5,7—11,4 тис. євро;
- з кожного столу грального клубу — 1,1—3,8 тис. євро;
- з онлайн ігор — 11,4—22,8 тис. євро;
- з грального апарату за межами грального закладу — 0,4—5,7 тис. євро;
- з лотереї — не більше 20% продажу квитків;
- з бонус лотереї — 10% від загальної суми вигрального фонду.

Завдяки легальному гральному бізнесу Грузії вдалось залучити додаткові надходження до бюджету країни. Суми податків та зборів сплачених гральним бізнесом в Грузії відображені на рисунку 7.

Дохід від зборів з грального бізнесу є важливою частиною місцевих бюджетів багатьох міст та муніципалітетів Грузії. У 2014 р. цей показник склав у середньому 24% надходжень до бюджету шести найбільших міст та Казбецького муніципалітету. Особливо слід відзначити прикордонні населені пункти: Казбегі (39%), Батумі (34%) і Зугдіді (32%) [16]. Такі високі частки зборів від грального бізнесу в доходах місцевих бюджетів цих міст зумовлені їх туристичною привабливістю. Туристи люблять відвідувати ігрові заклади. За даними Національного бюро статистики Грузії, у 2013 р. у сфері грального бізнесу в цілому були зайняті 5046 осіб, що складало 0,3% зайнятого населення.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши вітчизняний ринок грального бізнесу та податкові надходження від нього, робимо висновок, що існує потреба реформування даної галузі в Україні. Легалізація грального бізнесу може стати ефективним інструментом для наповнення Державного бюджету та детінізації вітчизняної економіки. Аналіз європейського досвіду у сфері азартних ігор свідчить, що майже в усіх країнах Європи гральний бізнес є легальним сектором економіки, який забезпечує великі надходження до бюджетів цих країн.

Заборона азартних ігор є неефективним інструментом регулювання цієї сфери в країнах з слабкою інституційною спроможністю державних інститутів та високим рівнем корупції. Такий ринок не перестає існувати, а переходить у тіньовий сектор економіки. Це призводить до ненадходження до бюджетів усіх рівнів потенційних грошових коштів, які генерують оператори даного ринку. Окрім цього, відбувається відтік капіталу, так як гравці їдуть в інші країни, де азартні ігри легальні або ж використовують іноземні веб-ресурси для гри онлайн. Заборона грального бізнесу також стимулює корупцію в діяльності правоохоронних органів.

Легалізація грального бізнесу є кроком, за допомогою якого можливе наповнення Державного бюджету та створення додаткових робочих місць та розвитку інших галузей економіки, які пов'язані з даним сектором. Зокрема: конярству, туризму, будівництву, сфері постачання та ін.

Проте існують серйозні застереження щодо розвитку даного ринку. "Азартні ігри являють собою просте

"безплідне" переміщення коштів чи товарів між окремими особами, не створюючи ніякого нового продукту, проте забираючи дуже багато часу та ресурсів. І коли дане заняття переслідує особу за межами відпочинку, де для кожного головне відпочити і вбити час, це призводить до зменшення національного доходу"⁵, — з цього твердження випливає, що гральний бізнес має й негативні ефекти на економіку. Слід зазначити, що для економіки країни чи регіону гральний бізнес вигідний лише в тому випадку, коли саме туристи (гості з інших країн чи регіонів) витрачають свої кошти на азартні ігри.

Для того щоб гральний бізнес приносив значну користь для економіки України, потрібно щоб в країні залишалися кошти саме іноземних туристів, в іншому випадку гральний бізнес — це перехід коштів від одних індивідів до інших зі сплатою податків.

За результатами дослідження слід виокремити такі фіскальні та економічні переваги та недоліки легалізації грального бізнесу. До переваг слід віднести:

- збільшення обсягів надходжень до бюджету;
- зниження рівня тіньової економіки;
- створення додаткових робочих місць;
- стимулювання розвитку інших галузей економіки;
- зниження рівня відтоку капіталу з країни (гравці матимуть змогу грати в азартні ігри в межах України — додатково потребує оцінки для України);
- притік капіталу в Україну (іноземні інвестори та туристи з інших країн — додатково потребує оцінки для України).

Серед економічних недоліків легалізації грального бізнесу можна виділити лише один — перерозподіл коштів з інших сфер обслуговування на користь грального ринку. Усі інші недоліки мають соціальних характер.

Література:

1. Закон України "Про державні лотереї в Україні" від 06.09.2012 №5204-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.rada.gov.ua
2. Закон України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" від 01.06.2000 р. (втратив чинність) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.rada.gov.ua
3. Закон України "Про патентування деяких видів підприємницької діяльності" від 23.03.1996 р. (втратив чинність) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.rada.gov.ua
4. Офіційний веб-сайт оператора державних лотерей ТОВ "МСЛ" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://mssl.ua>
5. Офіційний веб-сайт оператора державних лотерей ПрАТ "Патріот" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://patriot-lotto.com/ua>
6. Офіційний веб-сайт оператора державних лотерей ПІІ "Українська національна лотерея" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://lottery.com.ua>
7. Офіційний веб-сайт ПАТ "Державний ощадний банк України" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua>
8. Указ Президента України "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року

⁵ Слова лауреата Нобелівської премії Пола Самуельсона.

"Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)" від 16.09.2015 № 549/2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.rada.gov.ua

9. Аналітичні матеріали щодо ситуації із ігровим бізнесом [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.kmu.gov.ua/document/247528039/Azart_report.pdf

10. Commission staff working document "Online gambling in the Internal Market" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52012SC0345>

11. Офіційни веб-сайт "H2 Gaming Capital" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://h2gc.com>

12. Reforming the gaming market in Ukraine [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://mesa10.org>

13. Офіційни веб-сайт "European Gambling & Betting Association" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.egba.eu/facts-and-figures/interactive-map/>

14. Офіційний веб-сайт Служби доходів Грузії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rs.ge/4763>

15. Офіційний веб-сайт Національної служби статистики Грузії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.geostat.ge/?lang=eng>

16. Gambling in Georgia: Second Report [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.transparency.ge/sites/default/files/post_attachments/gambling_in_georgia_second_report.pdf

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine " On State Lotteries in Ukraine", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/5204-17> (Accessed 10 May 2017).

2. Verkhovna Rada of Ukraine (2000), The Law of Ukraine "On Licensing of Certain Types of Economic Activity", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1775-14> (Accessed 10 May 2017).

3. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), The Law of Ukraine "On Patenting Certain Kinds of Entrepreneurial Activities", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/98/96-%D0%B2%D1%80> (Accessed 10 May 2017).

4. MSL (2017), available at: <http://msl.ua> (Accessed 10 May 2017).

5. PrAT "Patriot" (2017), available at: <https://patriot-lotto.com/ua> (Accessed 10 May 2017).

6. Ukrainian National Lottery (2017), available at: <https://lottery.com.ua> (Accessed 10 May 2017).

7. State Savings Bank of Ukraine (2017), available at: <https://www.oschadbank.ua> (Accessed 10 May 2017).

8. President of Ukraine (2015), Decree " On the application of personal special economic and other restrictive measures (sanctions)", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/549/2015> (Accessed 10 May 2017).

9. Ministry of Finance of Ukraine (2014), "Analytical materials on the Situation of gambling", available at: (Accessed 10 May 2017).

10. European Union Law (2012), "Commision staff working document "Online gambling in the Internal Market", available at: (Accessed 10 May 2017).

11. H2 Gaming Capital (2017), available at: <http://h2gc.com> (Accessed 10 May 2017).

12. MESA 10 (2017), "Reforming the gaming market in Ukraine", available at: <http://mesa10.org> (Accessed 10 May 2017).

13. European Gambling & Betting Association (2017), available at: <http://www.egba.eu/facts-and-figures/interactive-map/> (Accessed 10 May 2017).

14. Revenue Service of Georgia (2017), available at: <http://www.rs.ge/4763> (Accessed 10 May 2017).

15. National Statistics Office of Georgia (2017), available at: <http://www.geostat.ge/?lang=eng> (Accessed 10 May 2017).

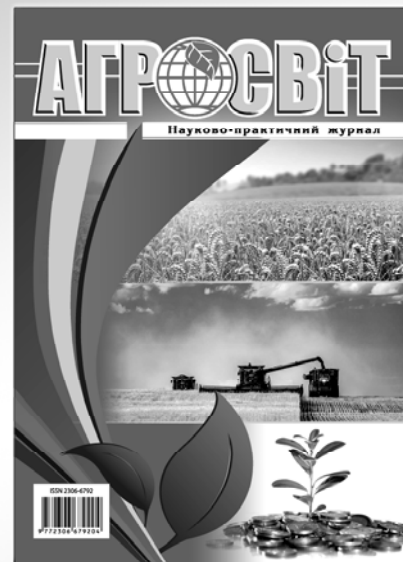
16. Transparency International Georgia (2015), "Gambling in Georgia: Second Report", available at: (Accessed 10 May 2017).

Стаття надійшла до редакції 21.05.2017 р.

АГРОСВІТ

www.agrosvit.info

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ЕКОНОМІКИ